

PS

Maos millionærer
For 60 år siden skabte
formand Maos en folke-
republik. Et sted i
Kina lever de stadig ef-
ter Maos kollektivop-
skrift. I dag er alle ble-
vet millionærer. Side 5

Moster Skrap
Udskældt og
forhadet. Men
Løkke kalder
hende sin rolle-
model. Por-
træt af Birthe
Rønn. Side 6

KLITEN Jægerkorpsen er dannet i 1961 og fik senere base i Aalborg, hvor de ofte gennemfører øvelser.
Foto: Mads Nissen

“Det var banket ind i os, at vi ikke snakkede

Loyalitet, tavshed og broderskab. Det har været kodeordene i jægerkorpsen siden 1961. Spørgsmålet er, om en tidligere jægersoldat har overskredet grænsen med sin bog om korpsets hemmelige operationer. Eller om forsvarret misbruger begreberne rigets sikkerhed og forholdet til fremmede magter.

LARS HALSKOV OG MATIAS SEIDELIN

På det kendte musik og dansede Ambassadeur i Aalborg var der altid fest og farver. Og det var der, jægersoldaterne gik i byen og drak øl i 1960'erne.

Deres arbejde var omgærdet af mystik, og jægersoldaterne vidste godt, at de ikke skulle plapre løs om deres arbejde over for folk uden for korpset.

Men som alle andre unge mænd skulle der ske noget, når de havde fri. Og her var Ambassadeur et rusted. De satte sig på en rå bænke i steds rustikke bar, som hed Pulterkammeret. Og senere på aftenen dannede de ned i dansesalen.

En af de faste gæster var jæger nummer 12, Carl Aage Nør, der var med fra jægerkorpsets begyndelse i 1961.

Alle pigerne sad i den ene side af loka-

let og alle fyrene i den anden side af lokalet. Det var meget traditionelt, og der optrådte forskellige bands på scenen. Klokkerne stoppede musikken, og så var der smårøbrød, og så spiste vi en times tid, og så var der musik igen til klokken 2 om natten, hvor det var lukkedes, fortæller Carl Aage Nør.

Men efter en aftenur på Ambassadeur i midten af 1960'erne blev de festglade jægersoldater næste dag kaldt sammen på kasernen i Aalborg. De havde været udsat for en efterrettingsøvelse.

«Vi fik at vide, at der havde været danske efterrettingsfolk med på værthus. De vidste, hvem vi var, og havde drukket øl med os og havde forsøgt at lirke oplysninger ud af os, hvilket ikke lykkedes, og det var man meget stolt af», fortæller Carl Aage Nør og tilføjer:

«Vi grinede meget ad det bagefter og

sagde til hinanden: Hold kæft, vi kunne nemt være kommet til at sige noget».

Men de var gode klar over, at det var vigtigt at holde sin mund. Det er kodekset i jægerkorpsen, og det kender Carl Aage Nør til hældighed. Som den jægersoldat, der har været længst i korpset. Næsten 39 år i perioden 1961-2000. Og han var enhedens sekretariatsleder i 10 år.

Derfor vil han heller ikke kommentere den højsædne strid mellem forsvarsledelsen og den tidligere jægersoldat Thomas Rathack. Og heller ikke stridens kerne: Bogen 'Jæger - i krig med eliten', der beskriver hemmelige operationer i udlandet, og som forsvarret mener kompromitterer Danmarks sikkerhed og forholdet til fremmede magter.

Men med udgangspunkt i episoden fra Ambassadeur fra korpsets barndom, vil han godt sige, hvordan holdningen var og stadig er i den hemmelige eliteenhed. Som han udtrykker det:

«Det var banket ind i os, at vi ikke snakkede om, hvad vi lavede, og hvorfor vi gjorde det».

Rigets sikkerhed

Tidligere jægersoldater som Carsten Mørch, B.S. Christiansen og Poul Dahl har alle skrevet bøger om deres tid i jægerkorpsen. Men de handler alle om en tid, hvor Danmark slet ikke var krigsførende i samme omfang som efter terrorangrebet mod USA i september 2001.

“Vi fik at vide, at der havde været danske efterrettingsfolk med på værthus. De vidste, hvem vi var, og havde drukket øl med os og havde forsøgt at lirke oplysninger ud af os”
Carl Aage Nør, jæger nummer 12

Derfor er jægersoldat nummer 229, Thomas Rathack, den første danske elite-soldat, som fortæller om sine oplevelser fra hemmelige militære operationer i Afghanistan og Irak.

Især bogens kapitel om en tophemmelig mission, hvor han er klædt ud som afghaner, har vakt opsigt.

Han havde farvet sit kraftige fuldskræg og øjenbryn næsten sort, og ansigtet var smurt ind i brun hudcreme. På hovedet havde han en afghansk turban, og han var klædt en kakifarvet kjortel og posede bukser.

Men under det afghanske tøj, var der ingen tvivl om, at han var soldat. Han havde en skudsikker vest, et bælte med en 9 mm pistol, en kniv og radio forbundet til en huffarvet øresnegl. Og sammen med fem andre forklædte jægersoldater arbejdede Rathack undercover blandt afghanerne for at beskytte og hjælpe en hemmelig agent, der gik under dæknavnet Eric.

Stedet og tidspunktet for aktionen er sløret i bogen. Det fremgår kun, at det foregik nogle år efter 2002, og at stedet var en af de større byer i den centrale del af landet. Men selv det, at han beskrev en operation med en agent kan være et problem.

Eric kunne muligvis være en agent for et allieret land, og så vil forholdet til denne magts efterrettingstjeneste blive værret, skønner militære eksperter. Der kan være tale om egentlig spionage i et

JÆGER 229.
Thomas Rathack.
Foto: Finn Frandsen

fremmed land. Og det ønsker forsvarret selvfølgelig ikke frem.

Forsvarskommandoen har dog ikke over for offentligheden villet pege på, hvilke passager i bogen, der kompromitterer rigets sikkerhed og forholdet til fremmede magter. Det er kun i et bog lukkede døre i fogedretten torsdag, da forsvarret krævede det nok mest omfattende fogedforbud i danmarkshistorien for at forhindre, at bogen bliver udgivet.

Samtidig har forsvarret sat auditorskorpset i gang med at undersøge, om den tidligere jægersoldat skal strafforfølges for at have overtrådt sin tavshedspligt. Og her risikerer Thomas Rathack fængselstraf, hvis han bliver dækket. Enten efter den militære straffelov eller straffelovens almindelige bestemmelser om tavshedspligt.

JÆGER 229.
Poul Dahl.
Foto: Finn Frandsen

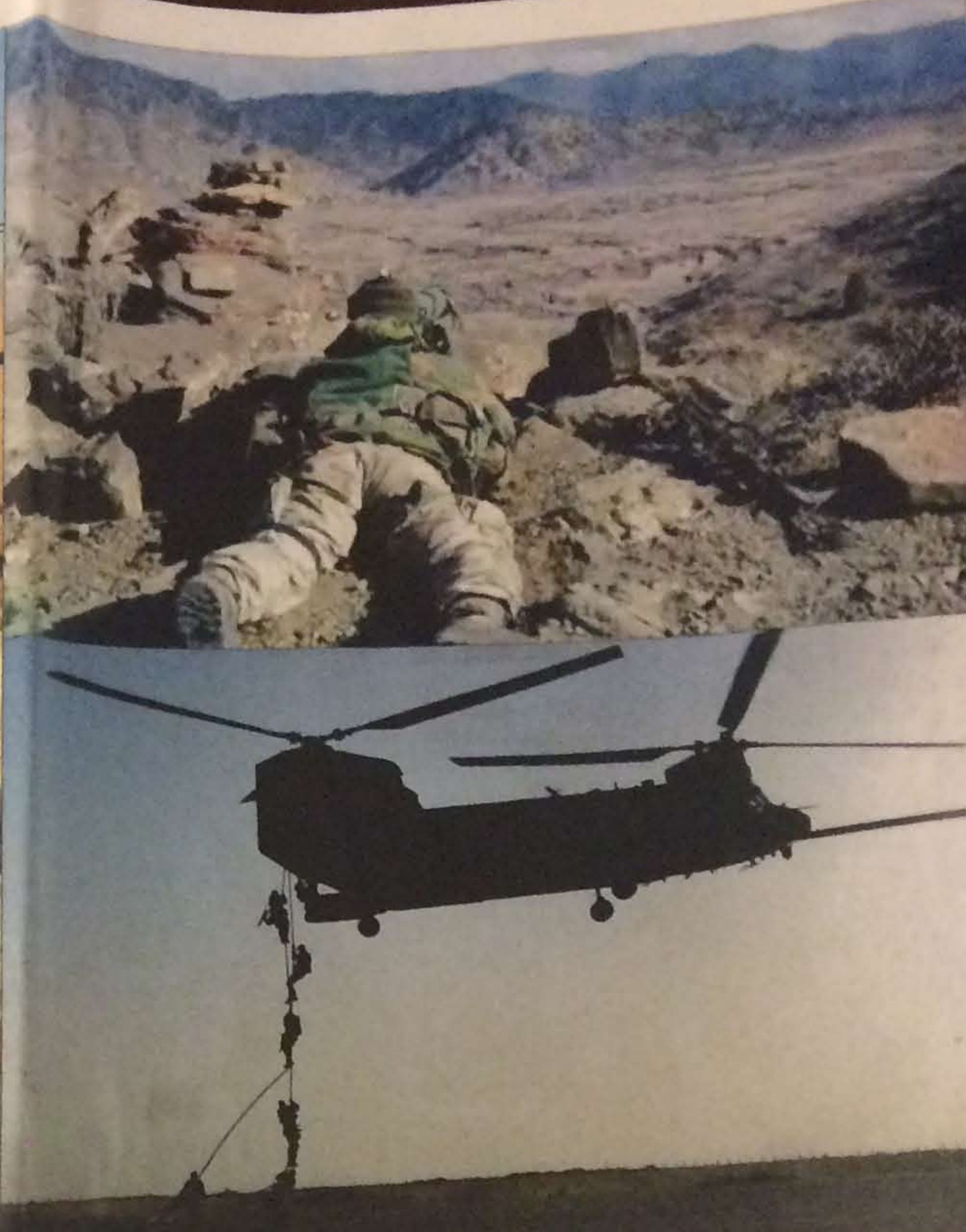
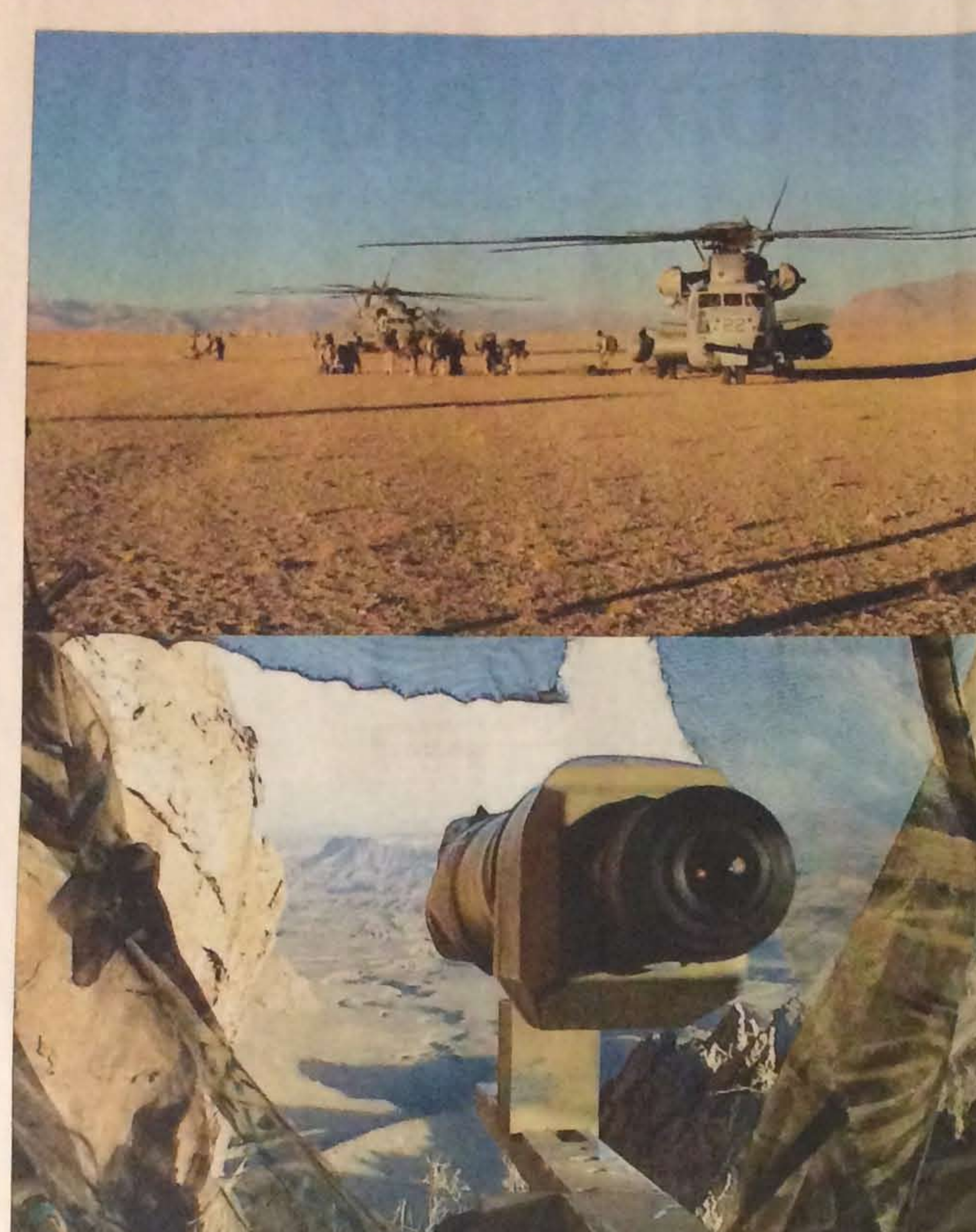
Til lod åbenhed

Sagen skifter vandene hos tidligere og nuværende jægersoldater. Enten er han en navnbæ, der sætter sine kollegers liv på spil. Eller også er han en helt, der begejstret beskriver livet i jægerkorpsen.

Den tidligere chef for jægerkorpsen Poul Dahl er offentligt gået ud og har støttet Thomas Rathack og hans bog. Som han skrev i en personlig støtteerklæring på Thomas Rathacks profil på Facebook:

«Kridt nu bare skoen, du vindes. Han mener ikke det, at bogen udgør en sik-

Fortsettes side 4

“Det var banket ind...

Fortsat fra forsiden

kerhedsrisiko. I Politiken skrev han et debattidlag, hvor han konkluderede:

«Måske er det i virkeligheden os almindelige danskere og de politikere, der upassende kunne komme i tanke om at blande sig i forsvarrets affærer, der ikke må vide, hvad der foregår».

Presseofficer Henrik Mortensen fra Forsvarskommandoen afviste kritikken og sagde, at forsvarret har gjort et stort arbejde for at fortælle så meget som muligt om forsvarrets virke uden for Danmarks grænser.

«Forsvarets holdning er, at vi fører krig, som det passer os, og det rager ikke jer. Det er helt misforstået i det 21. århundrede. Hverken i krigen mod terror eller i krigen i Afghanistan er der noget, vi kan kalde fjendens linjer. Vi er jo midt blandt fjendens, siger Poul Dahl.

Han var leder af jægerkorpsen i perioden 1990-93, hvor korpset blev synligt, fordi Poul Dahl krævede det. Og hvor korpset ledte efter en ny identitet efter Murens fald. Fjenden ostpå var med et forsvundet.

«Vi skulle fundamentalt ændre jægerkorpsets brand. Vi var jo sådan nogle, der sprang ud med faldskærm - og nogle gange uden faldskærm - med en kniv mellem tænderne, og inden vi var landet, havde vi knækket nakken på den første kanin, som vi havde spist, inden den var død. Det var jo sådan, befolkningen så på os. Det ville jeg lave om. Derfor var jeg den, der lukkede op for medie og inviterede dem indenfor. Og det fik jeg meget tæsk for», siger Poul Dahl.

Han gav tilladelse til, at der blev lavet en tv-dokumentar, 'Eliten'. Programmet fulgte et hold soldater, der kæmpede for at blive optaget i jægerkorpsen gennem en række udmarvende og hårde øvelser.

Korpset en hidtil uset synlighed. «Jeg havde som regel holdning, som jeg har i dag. Det var kun ret og rimeligt, og befolkningen fik et indblik i, hvad det egentlig foregår. Indvader er det for en enhed? Hvad kan de, og hvad skal de, og hvad kan vi bruge dem til? Det var helt vedtids, siger Poul Dahl.

Men jægerkorpsets åbnede stil ændrede sig, kort efter at Poul Dahl forlod jobbet. Selv mener han, at det er skag og blå briller-generationen, der igen har sat sig tungt på jægerkorpsen. Det var slut med

at se jægersoldater optræde med faldskærmspring ved fodboldkampe, bytster og andre begivenheder - og fortællinger om korpsets arbejde tørrede helt ud.

Tavshedserklæring

Den senere chef for jægerkorpsen, K.E. Pedersen, krævede da også i marts 2003 - med opbakning fra Forsvarskommandoen - at alle tjenestegørende jægersoldater skulle underskrive en to sider lang erklæring, der påbød livslang tavshed om alt vedrørende korpset.

Det var første gang, at jægerkorpsen var sendt ud i en krigssituation som en samlet enhed. Og det var første gang, at korpset for alvor kunne alprøve det, de havde lært. De skulle fange terrorister bag 11. september-angrebet mod USA og bekæmpe Taleban.

Formelt set var det frivilligt, om de danske jægersoldater underskrev tavsheds-erklæringen. Men hvis de ikke gjorde det, var der sanktioner: omgående forflyttelse til anden tjeneste og ingen adgang til jægerkorpsets tjenestesteder på livstid.

Daværende forsvarsminister Svend Aage Jensen (V) greb dog ind.

Måske efter kraftige protester fra jægersoldat B.S. Christiansen, som fremførte over for ministeren, at erklæringen gav associationer til det gamle Sovjet.

Det logiske spørgsmål var, hvorfor jægersoldaterne blev stillet over for et sådant krav?

Svaret fra Forsvarskommandoen var dengang, at det blandt andet skyldtes hensynet til de andre landes specialstyrker. Altså til fremmede magter.

Men så skete der noget, som for alvor satte jægerkorpsen i et kritisk lys.

tolk til de amerikanske styrker i Kandaharlejren i Afghanistan. Og han hævdede over for forsvarret, at han havde set amerikanske styrker mishandle fanger.

Sagen kom kun frem, fordi han anlagde en arbejdsskadesag. Oplevelserne havde været så voldsomme, at han havde fået psykiske problemer.

Auditorkorpsen undersøgte den stærkt betændte sag og konkluderede, at tolkens anklager ikke er blevet bekræftet hverken fra amerikanske eller dansk sides.

Reportagen om undersøgelsen blev efter aftale med amerikanerne hemmeligstemt.

Og i 2006 kom dokumentarprogrammet 'Den hemmelige krig', hvor danske specialstyrker blev beskyldt for 12002 at have overdraget 12 afghanske længer til amerikanske soldater i Kandahar, som ifølge fangerne udsatte dem for mishandling.

Sagen skabte en heftig debat og pressede den daværende foghregering til at skrive en redegørelse. Her frikendte regeringen sig selv for ethvert ansvar. Det kunne ikke bevises, at fangerne, som Danmark havde udleveret til amerikanske styrker, var blevet mishandlet, mente regeringen. Heller ikke at dervar tortur i lejren i Kandahar.

Siden har regeringen forsøgt at mærklægge alle centrale dokumenter i sagen. Og da en af de tidligere fanger, som var blevet overført til amerikanske varetægts- og danske elitesoldater, fik fri proces til at føre en erstatningssag mod Forsvarsmi-steriet, stratede regeringen centrale pas-sager ud i bevismateriale.

Sagen var så hemmelig, at ikke engang domstolene måtte kigge med i dokumenterne. Regeringen gav kun én begrundelse: rigets sikkerhed og hensynet til fremmede magter.

Men dele af hemmeligholdelsen var i direkte strid med offentlighedsloven, vurderer mediejurist Oluf Jørgensen fra Danmarks Journalisthøjskole i dag.

Et af de mest centrale dokumenter blev for en uge siden fremlagt af Forsvarsmi-steriet til brug for dommerne i Østre

Landret efter at have været mærklagt i syv år. Det er et notat fra Forsvarets Auditorkorps, der fastslår, at Danmark ville få juridiske problemer, hvis der blev overført længer til amerikanerne i Afghanistan.

«Der skal være rungtvejende grunde til at undtage et sådant notat, når det gælder rigets sikkerhed eller hensynet til fremmede magter. Men da der udelukkende er tale om en faglig vurdering af noget helt faktuelt omkring Genevekonventionerne, er der intet fagligt juridisk, der taler for at holde det tilbage. Og når der ikke er nogen saglige grunde, så kan man jo få en mistanke om, at der ligger helt andre motiver bag», siger Oluf Jørgensen, der ikke vil spekulere i, hvilke motiver der ligger bag.

Notatet er skrevet før den famose udlævering af de 12 længer.

«Det viser, at regeringen har valgt at hemmeligholde de vanskeligheder og problemer, som forsvarret og regeringen havde med at udlevere fanger til amerikanerne på daværende tidspunkt», siger Oluf Jørgensen.

Forstår ikke forsvarsledelsen

Erik B. Jørgensen forlod jægerkorpsen i 2008, men har været udsendt for korpset til både Afghanistan og Irak. Nu er han fordragsholder med sit eget firma, og han forstår ikke forsvarsledelsens angreb på fortælleren til 'Jæger - i krig med eliten'.

«Efter at have fulgt Forsvarskommandoenes argumentation den seneste uge er jeg i tvivl om, hvorvidt hans egne fordrag også kan kompromittere rigets sikkerhed».

«På et tidspunkt ville jeg gerne holde foredrag om min tid i jægerkorpsen. Derfor tog jeg til jægerkorpsen, der var rigtig glade for ideen. Vi snakkede om, at det ville være godt for rekrutteringen til korpset, at jeg også holdt foredrag, og jeg fik oven i købet noget materiale om jægerkorpsets forskellige operationer i blandt andet Afghanistan og Irak. Og det var det mest alvorlige problem i. Tværtimod var de bare glade, siger han og tilføjer:

«Hvis det, som Thomas har skrevet i sin bog, er et problem for rigets sikkerhed, så er jeg altså også i tvivl om, hvorvidt de riges sikkerhed, jeg holder, er et problem for os, når han ikke se et eneste sted i bogen, hvor der skulle være problemer».

Erik B. Jørgensen fremhæver, at Thomas Rathack ikke skriver positioner og steder, når han beskriver operationer. Og det er det, som Thomas går undercover, så er det jo ikke beskrevet, hvor eller med hvem han er sket. Kun at det er sket. Og det er jo

AFGHANISTAN. Jægerkorpsen kom første gang i aktion som samlet enhed i vinteren 2002 i Afghanistan.

Foto: Jægerkorpsen

Jægerkorpsen

Jægerkorpsen (JGK) oprettes i 1961 som en eliteenhed. Korpset kan dog føre sin historie tilbage til Sietlandske Jægerkorps, oprettet 1786 af Christian VII.

Specialenheden har base på Flyve-station Aalborg og har til opgave med kort varsel at blive indsat i operationer, hvor konventionelle styrker ikke kan anvendes, isåvel nationalt som internationalt regi. JGK er specialiseret i opklarings- og kampopgaver bag fjendens linjer og kan operere til lands, til vand og i luften.

Første og eneste gang korpset nyere tid har været indsat som samlet styrke, var i 2002 i jagten på Taleban og Osama bin Laden i Toru Bora-bjergene i Afghanistan. Mellem 60 og 100 mand var indsat. I mere end fem måneder.

Derudover har folk fra korpset været udsendt i flere gange til missioner uden for Danmark. Det drejer sig om beskyttelsesopgaver, rekognoscering med mera. Korpset ønsker ikke at give nærmere oplysninger om disse opgaver.

I forsvarsforliget 2005-2009 blev det blandt andet vedtaget, at Jægerkorpsets bemanding skulle øges til cirka 140 i 2009.

Kilder: www.gylfendalsleksikon.dk, www.forsvarret.dk/igk

altså en del af vores mandat at udføre den slags arbejde.

Han kender Thomas Rathack som en «rigtig dygtig soldat».

«Vi taler så meget om, at der er mangel på kvalificerede elitesoldater, og der er denne her bog jo en guldgrube til at skaffe nye folk. Der er jo tale om en mand, som virkelig elsker korpset. Ja, han har oven i købet dedikeret bogen til jægerkorpsen. Altså helt ærligt».

Han tror, at hvis der kommer en auditorsag mod Thomas for at have brudt sin tavshedspligt, vil der blive en alvorlig snaks i jægerkorpsen.

«Så vil folk begynde at diskutere, hvor grænsen går, og om de overhovedet vil snakke offentligt mere - også bagefter. Og det vil jo være synd, for så vil det gå ud over den åbenhed, vi har kæmpet for».

Gummistempel

Det kan undre, at forsvarret fortsætter en fogedsag for at stoppe Thomas Rathacks bog, når den i flere dage har ligget fuldt tilgængelig på internettet - og når Politiken har trykt bogen i en særsektion af avisen, som flere hundrede tusinde danskere direkte eller indirekte har haft mulighed for at læse.

Lektor Peter Viggo Jakobsen, der er ekspert i sikkerhedspolitik, mener, at fogedsagen og undersøgelsen af Thomas Rathack viser, at forsvarsledelsen ønsker at sende et klart signal:

«Forsvarret sender en markering til fremtidige personer, der har lyst til at udgive bøger. At de skal tænke sig om tre gange, for de gør det. For mig at se handler det nu om det i den konkrete sag. Det er ikke så meget, hvad der står i den pågældende bog, men det er for at forhindre gentagelser ud i fremtiden».

Samtidig mener han, at slet også er et signal til Danmarks samarbudspartnere om, at den slags bøger ikke bliver tolereret.

Men Peter Viggo Jakobsen adværer om, at man skal ikke misbruge henvendelsen til soldaternes sikkerhed.

«Det er problematisk bare at henvisne til rigets sikkerhed og hensynet til fremmede magter, hvis vi ikke kan få retninglinjer for, hvordan man kan bruge de her begreber. Hvis du bare alind kan smide disse begreber på bordet, stopper diskussionen, og så bliver det alt for nemt at misbruge dem», siger han og tilføjer:

«Det er vel også det, der er med til at blive den store diskussion i den konkrete sag. Om det er misbrug af det her begreb eller ej», siger han.

eller.halskov@politik.dk
matias.seidelin@politik.dk